

ΔΕΛΦΙΚΟΙ ΕΛΙΩΝΕΣ

Δέν είναι μόνο οι Δελφοί που τραβάνε την προσοχή του κάθε επισκέπτη, αλλά και τα όμορφα αγροτικά τους τοπία με τα χωράφια, τ' αμπέλια και τις έλιές. Μά προπαντός οι έλιές με τ' άσημένα φύλλωματα που λαμποκοπάνε. Έτσι όπως φυσά ο άέρας κάνει τη θάλασσα του σταχτόσκουρου ελιώνα να κυματίζει και να πέρνει χίλια λαμπερά χρώματα.

Πολλές φορές στην Κασταλία έβλεπα να ξανεμίζονται τα κλαδιά τους, σαν τα μαλλιά κάποιας νεράιδινης ύπαρξης, να κυματίζουν και να χτενίζονται από κάποιο άόρατο χτένι.

Κάτω απ' τὸ Μουσείο και την Κασταλία άπλώνεται ο δελφικός ελιώνας και φτάνει ως τὸν Πλειστό τὸν ξεροπόταμο, που φιδοσέρνεται κυματιστός και χύνεται στὸν κόλπο τῆς Κίρας (τὸ Ξηροπήγαδο)... Στὸ βάθος με τὸ σούρουπο ὁ ὄριζοντας παίρνει διάφορα χρώματα σὲ ὅλες τις άποχρώσεις: μολυβί, τριανταφυλλένιο, σκούρο, χρυσοσκουρο, γκριζο κλπ. Μά πάν' απ' ὅλα κυριαρχεί τὸ μενεξεδι τὼν βουνῶν ὀλοτρόγυρα. Λίγη ὥρα απ' τὸς Δελφούς κάτω είναι ζυλότυπα κρυμένοι οἱ άγροτικοὶ παράδεισοι, με τὰ κρῦα, γάργαρα νερά, τὰ δέντρα και τὰ χορτάρια, τ' άνθια και τὰ πουλιά. Κάπου-κάπου από διαίσθηση πάει κάνας περιηγητής και μαγεμένος από τις ὀμορφιές τους βραδύαζεται και βγαίνουν με τὰ φανάρια να τὸν βρούν

Χαρούμενη, εὐλογημένη άνθηση, εὐτυχημένα άγροτικό τοπία!... Γιομάτα από τη θεϊκή νοσταλγία του άπολλώνειου ὄνειρου, θρύλου. Οἱ «Βασιλιάδες» από κάτω απ' τὸ χωριὸν κι' ἡ «Κριτσελιά» του Χριστου από κάτω, απ' την άπέναντι μεριά άνοίγονται για να περάσει ανάμεσά τους ὁ Πλειστός σὲ μιὰ γραφική, άγρια κοιλάδα. Από πάνω ὅταν τὸ τηρᾶς τὸ άνοιγμα αὐτὸ είναι ὅ,τι ὀμορφο μπορεί να φανταστεις πλαισιώνει τὸν πλούσιο άπέραντο χρυσαίτικο κάμπο, πληρώνει ὄλους τὸς ὄρους και τὸς νόμους τῆς φυσικῆς άρχιτεχτονικῆς και προοπτικῆς.

Στὸ άνατολικὸ άκρο είναι τὰ «Καστρούλια», ὁ βράχος που φαντάζει ὀλόστητο κάστρο κι' άπολήγει σὲ θαναστική κι' αὐτὸς κοιλάδα με τὰ ριζοβούνια τῆς Κίρφης άπάνω. Οἱ ὄχτες του ποταμοῦ είναι πυκνόφυτες από άγριοιτιές, βάτα πανύψηλα και λυγαριές, πλεγμένα κατά τέτοιο τρόπο που άποτελεῖ συχνά με τις θεομηνίες και τις κατεβασιές τὸ φυσικὸ προτείχισμα τὼν ελιῶν, τὸ άδιαπέραστο τεῖχος. Κάπου-κάπου σμίγουν απ' ἑδῶ κι' απ' ἐκεῖ και πλέκονται κι' άγκαλιάζονται τὰ κλαδιά τους σὲ άψίδα σκιερῆ, σχηματίζοντας μαγικὲς προοπτικὲς και παράθυρα. Οἱ λυγαριές μοσομυρίζουν με τὰ μαβιά τους άνθια. Κόβαμε και τις βάζαμε προσκέφαλο...

Κατάισα άπέναντι στὸ ξακουστό, άρρενωπὸ φαράγγι τῆς Κασταλίας άνοίγεται ἡ ρεματιά τῆς «Βε-

λιάγουσας» της «Πέρα Πάντας» που κατεβαίνει απ' το Δεσφινιώτινο. Άριστερά της Ίσα πάνω στη γλίστρα του βράχου που κάνει το νερό είναι μια σπηλιά που ανέβαιναν και κρύβονταν το 21. Επίσης δεξιά της είναι η σπηλιά της «Γερσαλής», κατοικητήρι κι' αυτή των κλεφτών κι' άρματολών του 21. Υπάρχει και μια άλλη σκαλιστή σπηλιά κάτω απ' τους Βασιλιάδες μέσα στο βράχο που κατεβαίνει κανείς με απότομο μονοπάτι. Έχουν πολλές τέτοιες σπηλιές οι άγριοι Δελφοί που υπήρξαν κάποτε τα άπáτητα λημέρια των άγωνιστών, οι άητοφωλιές τους.

Σημάδια του διάβα τους εκεί μέσα έχουν αφήσει, παλιά χαλασμένα τέμπλα, εικόνες και πυθάρια που έπιαναν το βροχόνερο που σταλοβολούσε... Η Βελιάγουσα χύνεται στον Πλειστό, έδω στα ρείθρα του είναι ο όμορφος «Περβολάρης», τόπος παραδεισιακός με έλιές, καλάμια, νερά, βάτα, λυγαριές, σκίνα, άγριοτριανταφυλλiές, αηδόνια και βατράχια, που στα παλιά χρόνια τον έβαζαν μπιστάκι και γλυκοπρασί-νιζε όλος ο τόπος, από μακριά. Βγαίναμε στην άκρη του χωριού και τον άγναντέβαμε κάτω. Κάτω απ' τις έλιές του Περβολάρη στήναμε με τους χνουδαίτες μπιστατζήδες την κούνια μας, το θυμάμαι λίγο-λίγο. Κάθε μέρα μαζί με το Μητσο τον Κόζαρη, το Γιατρό και το Βούσουρα. Κάπου εκεί αναβρúζει από κάτω απ' τη γη χουχλιστό το κρύο, άλαφρό, γάργαρο νερό της πηγής. Οι άγγλογάλλοι στον περασμένο ευρωπαϊκό πόλεμο έφτιαζαν το ύδραγωγείο και το πήγαν στην Ίτια για να πίνει ο στρατός. Από τότε έμεινε, άφησαν μονάχα μια βρυσούλα. Το νερό αυτό φυλάει σα δράκος ο μπάρμπας μου ο Θανασούλας ο Δροσερός. Τον βλέπεις να καπνίζει ασάλευτος την πίπα του και να λέει τα «παθητικά» του γιαρέμια και ταξίμια. Άλλη ώραία πηγή είναι η «Ζάλεσκα» γνωστή απ' την άρχαιότητα.

Μά η τοποθεσία που φημίζεται για την όμορφιά της είναι η «Ζυγωτή» που είναι χρόνια τώρα το μπότσι της Παναγιάς με την όμώνυμη έκκλησούλα. Κάθε δεκαπενταύγουστο πηγαίνουν πανηγυριώτες απ' όλα τα χωριά, γίνεται όλονυχτία και λειτουργία. Οι πιο πολλές γυναίκες τóχουν τάμα, πάνε στη χάρη της Ξυπόλυτες... Έχει πολλά όποροφόρα δέντρα, καρυδιές, σκιές, μηλιές ως και λευκές άργυρόφυλλες και θεόρατα πλατάνια. Μια πραγματική πράσινη όαση ανάμεσα στην άπέραντη μονοτονία του σκούρου... Από κάτω απ' τα σύσζια των δέντρων περνάει και δροσίζει το νερό, που βγαίνει απ' το βράχο... Άπ' τις δροσερές πηγές του έλαιώνα είναι το «Λιμπίκι» ή «Αη-Παρασκευή» και το «Κεφαλόδρυσο». Τοúτο τελευταίο καίται στο άνατολικό μέρος του στην κορφή των μύλων και ποτίζει με το άφθονο νερό του όλες τις έλιές. Το γιοφύρι του το καμπυλωτό που περνά το νερό, είναι το ώραίοτερο στολίδι του τόπου, πλαισιώνεται κι' όμορφαίνει το λόγγο. Άπ' έδω πάνω, ανέβαινα κι' απολάμβανα το τραγούδι του νερού και το λευκοκυμάτισμα των έλιών. Καρδερίνες (κατσικούδες), με κόκκινες χαρακές στο λαιμό, αηδόνια σταχόσκουρα, κοτσύφια, τριγώνια, τσώνοι, με συντρόφεβαν στο λόγγο που εύώδιαζε φλισκούνι, λυγαριά και σκίνο. Νερά πολύτρεχα, πολύβοα ξεχόνονταν απ' όλοúθε, βα-

τράχια πηδούσαν μπροστά μου και τα τζιτζίκια τóλγαν ασώπαστα άπάνω στις αιωνόβιες έλιές, τις χλιοχρονίτικες. Πόσο χαιρόμουνα τ' άγριοπερίστερα που πλατάγιαζαν τα φτερά περνώντας σα σίφουνας πάνω απ' το κεφάλι μου... Μά 'κει που έζησα την παιδική μου ζωή είναι ο Περβολάρης και τη νεανική μου ή «Αη-Παρασκευή με το κρύο νερό, το ποτάμι και τις έλιές. Μου φαίνεται σαν όνειρο αλήθεια κείνη ή ζωή, που ο παπούς έχωνε με τη στάχτη τη θράκα της φωτιάς για να βαστάξει ως το πρωί, για οικονομία στα σπύρτα κι' έκοβε άγουρίδα κι' έριχνε στη σαλάτα και στις έλιές όταν τούλειπε το ξινό ή το λεμόνι. Και καμιά φορά ραβόταν με σπαρτόκλωνο όταν ξεσάριζε το παντελόνι του μέσα στα βάτα που χωνόταν για τις βέργες και τις νόστιμες όβριγιές. Όλα 'κει κάτω μου φέρνουν στο νού τον πρωτόγονο πολιτισμό, στύλοι βαλμένοι κάτω απ' τις έλιές και πεζούλια φτιαγμένα από άδέξια χέρια. Κάτω απ' τον καταβρεχτήρα του νεροκάλουνα παίζαμε όλη τη ώρα και κολυμπούσαμε στη γούρνα του ποταμιού που έβγαине το νερό της πηγής. Έχει τη χάρη της άπλότητας και του όνειρου κείνη ή άξέχαστη ζωή. Θαρώ πως βλέπω με τα μάτια γυρισμένα στο παρελθόν τους ανθρώπους που έκοβαν λυγαρόβέργες κι' έπλεκαν τα καλάθια. Άκούω την κουβέντα και το τραγούδι τους... Τα γαργαρίσματα του νερού νανουρίζουν τον άλαφροόσκιοτο ύπνο μου κάτω απ' τις χλιοχρονίτικες έλιές.

Έκει δέθηκα άθάνατα με τις ξαστεριές και τις εύωδιές της γής και του χορταριού. Με πλημύρισαν οι λεβάντες, οι φλισκουνιές, τα σκίνα, οι λιβανιές του χορταριού και τα μπάλωσα του άνθισμένου λίγου. Τα ροδάμια των κλαριών με γιόμισαν με τα χαμόγελα της παιδικής άθωότητας.

Άγναντέψα ψηλά απ' το κεδρότοπο π' άπλώνεται σα μπαλκόνι στ' όρθόστηθο της Κίρφης πάνω τ' άκρινά σπιτάκια του χωριού μας και της Άράχοβας με τη μοναχική λεύκα. Διάβασα τα μυστικά των κυματισμών στα φύλλα της έλιάς και των χρωμάτων τους τη λάμψη. Γνώρισα στις άλλαγές του χρόνου τα μυστικά του καιρού κι' αισθάνθηκα την όμιλία του άγέρα. Άκουσα τ' άναστενάγματα των ψυχών στο φύσημά του κι' έσκυψε εύλαβικά στις καλάμιές ν' άκούσω το έρωτικό ξομολόγι της «Σύριγγας»... Σε κάθε άνθοροή στοχάστηκα τη ζωή που έρχεται και τη ζωή που σβύνει. Άπ' το πεζούλι της έλιάς είδα το λευκό καπνό να ύψώνεται όλόúσα θυμιάμα στο άπειρο... Και μια βραδυά έκλαψα πολú κυτώντας τάστρα που βγαίναν ψηλά στον ούρανό, νιώνοντας τον έαυτό μου μόνο... Το πνεύμα της ειρήνης φτερούγισε άγνώ λεφκοπερίστερο και στάθηκε μπροστά μου σένα κλαρι της άνθισμένης έλιάς που μ' έφαιναν τάνθια της από πάνω...

Μέσ' τη λευκή γαλήνη του έλιώνα ένοιωσα τον κόσμο κι' έζησα την παιδική και νεανική μου ζωή. Κάτω απ' τις έλιές των προγόνων που ο παπούς μου τις έλεγε μαντόνες και τους έβαζε φυλαχτά για το μάτι. Άς πάει κανείς μια φορά κι' είναι άδύνατο να τα ξεχάσει τα ώραία αυτά μέρη που διάβηκε όλη μου ή ζωή.

ΦΟΙΒΟΣ ΔΕΛΦΗΣ